

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamešne liste prodaja knjigar Novak na velkem trgu po 5 kr. — Rokopisil se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Nemški „Schulverein“ zatožen od slovenskih poslancev v Gradci.

Petek 30. junija t. l. bil je tudi za rovarski nemški „Schulverein“ tožni den. Naši slovenski poslanci so ga v deželnem zboru č. kr. namestniku hudo zatožili kot velikega rovarja, ki Slovencem krivico dela in mir med Nemci in Slovenci kali. G. dr. Radaj vprašal ali interpeliral je vlado v imenu vseh slovenskih poslancev, razven brežiškega dr. Šnideršiča, ki se nam je izneveril in za nemčurji in nemškimi liberalci potegnili, na sledeči način:

Vaša ekselenca!

Nemški „Schulverein“ ima v svojih pravilih izražen namen: „Varovati in braniti nemštvo.“ Ta namen je v slučajih potrebe, t. j. če se nemštvu res kde krivica godi, popolnem opravičen. Vendar med izgovarjanjem, da kdo lastno narodnost varuje in brani, ne sme segati v pravice drugih narodov.

Ako tedaj nemški „Schulverein“ sploh na javno šolstvo uplivi boče, mora to svojo uplivanje omejiti na — nemško deco. Tako veleva zdrava pamet, naravno pravo, kojemu pritrjuje državna osnovna postava od 21. decembra 1867 (§ 19. o enakopravnosti vseh narodov v Avstriji).

Toda kako nemški „Schulverein“ zadnja leta na slovenskem Štajerskem deluje, to sega čez gori naznačeno mejo. Nemškemu „Schulverein“ tukaj ni namen: varovati Nemce, ampak on streže ponemčiti Slovence.

V dokaz navajamo sledeče dogodke:

Dne 18. maja t. l. bil je občni zbor nemškega „Schulvereina“ na Dunaji. Takrat se je bilo javno poročalo, kako je 1000 fl. položil, da se je tik Švičine na nemško-slovenske meji v Rači, kder stanujejo Slovenci pomešani z Nemci, nakupila hiša (od štajerske branilnice na boben djana) in priredila v nemško šolo, kder se ima izključljivo le nemški učiti; da se ne čuje ondi noben slovenski glas, obljubil je nemški „Schul-

verein“ skrbeti za primerne učitelja in mu vsako leto izplačati nekaj denarjev.

Na Sladkem vrhu mariborskega okraja proti Cmureku je šola; otroci so do $\frac{2}{3}$ slovenski, samo $\frac{1}{3}$ razume slobo nemški.

Do sedaj se je podučevalo slovenski in nemški. Toda nemški „Schulverein“ je šolske srenji vrgel nekaj denarjev za popravo šolskega poslopja, za nakup nekajih učil, ter obečal nekaj vsakoletne podpore za učitelja. Temu nasproti je pa šolska srenja morala obljubiti, da se v njenej šoli zanaprej podučuje samo nemški, nič slovenski.

Jednako se je zgodilo v Vuhredu ob Dravi v mahrenberškem okraju. Nemški „Schulverein“ plačuje nekaj stroškov za stavljenje šolskega poslopja, a za to mora se v višjih razredih učiti samo nemški, akoravno v Vuhredu nemških otrok najti ni. V podobno ponemčevanje hotel je nemški „Schulverein“ zapeljati tudi šolsko srenjo pri spodnji Kungoti zunaj Maribora, ter jej vedno obeta k šolskim stroškom nekaj doplačevati, ako se upelje nemščina kot edini učni jezik.

Drugod deliva „Schulverein“ šolam učil in knjig, učiteljem pa nagrad, imenovanih „Ehrengabe“ (Slovenci so je krstili: Judeževe groše). Okolo 20 učiteljev je prijelo takšnih „Ehrengabe“ kot premijo za marljivo ponemčevanje slovenskih otrok.

Nemški „Schulverein“ plačuje šolskim srenjam, da slovenskemu učenemu jeziku dajajo slovo, s knjigami in denarji, učiteljem pa, da vrlo ustrezajo nemčevalnemu namenu ovega društva, s podelivanjem „Ehrengabe“.

Šolske srenje toraj po kratek čas trajajočih podpora v denarjih zapeljuje v to, da dajejo svoje otroke ponemčevati. Prepozno sprevidajo, kako so svojej deci pot zaprli do prave, narurne duševne izomike in izobraževanja.

Kako in kaj se ima v ljudskih šolah na Štajerskem učiti, to jasno določuje postava od 8. februarja 1869.

Vodstvo in skrb za šolstvo v ljudskih šolah

pripada krajnim in okrajnim šolskim svetom pa še deželnemu šolskemu svetu. Nadzorujejo pa izvrševanje šolskega črteža okrajni in deželski šolski nadzorniki. Nobena druga živa duša nima pravice na ljudske šole uplivati.

Ako ima nemški „Schulverein“ denarjev slovenskim šolam na spodnjem Štajerskem v podporo, dobro, naj jih izroči krajnim šolskim zalagam (fondom), tukaj se bode z njimi ravnalo po § 41 postave od 4. februarja 1874.

Po postavi ima edini deželni šolski svet pravico učiteljem za izvrstno delovanje deliti nagrad ali premij. Nemški „Schulverein“ toraj ne sme sam učiteljem dajati „Ehregabe“, ker bi jih tako le zapeljeval k nepokorščini in nezakonitosti. Ako tedaj nemški „Schulverein“ med učitelje nagrad deliti hoče, dobro, pa naj jih izročuje deželnemu šolskemu svetu, kateri edini ima pravico določevati, kateri učitelj je nagrade vreden in kateri ne.

Po razloženem svojem delovanju greši nemški „Schulverein“ zoper postavno določeni šolski red in črtež za ljudske šole, ki slovenske materinščini itak najskromnejši, le neobhodno potrebni prostor komaj privoščijo, ter pačii (demoralizuje) ljudstvo in kvari (korumpira) učitelje.

Omenite še moramo, kako dražljivi in bojevitivi so vsi oklici in pozivi tega društva, kakor da bi vsaki den trebalo bati se vojske med Nemci in Slovenci, do katere vojske vendar ni nobenega uzroka; tako dela to družbo le samo razdražbo in neti prepir med narodi.

Temu nasproti štejemo si v dolžnost vprašati:

Je-li vladi delovanje nemškega „Schulvereina“ na spodnjem Štajerskem v omenjenem oziru znano, se-li vladi zdi, da je tako društveno delovanje v soglasji z državnimi osnovnimi postavami in s postavno določenim učnim črtežem za ljudske šole na Štajerskem, — in če ne, kaj namerava visoka vlada proti temu storiti?

Dr. Radaj, dr. Dominkuš, dr. Šuc, Herman, Kukovec, Fluher, Žolgar.

Hvala in slava vrlim poslancem slovenskim!

Gospodarske stvari.

Odkod sadje, zlasti jabelka, črvivo prihajajo.

Črviva postane jabelka ali gruška, ali kateri god drugi sad, če ima v sebi črva prav za prav le gosenico drobnega ponočnega metulja, katerega entomologi, t. j. žuželkoznanci Tortrix pomana, t. j. jabelčni motavec imenujejo.

Da si življenje svoji zalogi zagotovi, se samica tega metulje vrije v cvet jabelčnih in gruškovih dreves in tam jajčka na površino plodnice izleže.

Iz jajčka izleze v prav kratkem času mali črviček, ki se kmalo v notrajne dele rastočega sada zarije, se tam kakor v grob zakoplje in vedno več prostora v notrajnih sadovih delih zavzema. Iz prvega njegovega sedeža se vije več ali manj zvita pot proti zvonajnemu delu sada. Po tem potu dobiva črv za dibanje potreben zrak in skozi ta pot tudi jeden del izločkov svojega telesa na zvonaj odpravlja.

Da je ta črviček ali gosenica v sadu, to čisto nič ne zabranjuje, da sad raste. Vendar pa provzroči, da sad pred časom, prerano dozori in tudi prerano z drevesa odpade. Ko je črvivo sadje pokapalo na tla, brž gosenica v njem vijugasto pot razširi in po ji iz sada prileze, da se potem ali v drevesni skorji ali pa v površnih plasteh zemlje okoli drevesa poskrije in zaprede.

V tem stanu pretrpi zimo in mraz. Iz bube izleze meseca junija metulj in gori popisani dogodki se iz nova začno!

Jedino sredstvo tega sovražnika ugonobiti je to, da se mlado z drevesa skapano črvivo sadje skrbno pobira in tako gosenice pokončujejo, predno iz njega prilezejo in se v svoje zimske stanove poskrijejo. Nekteri vrtnarji, ki se posebno skrbno s sadjerejo pečajo, gosenico v sredini sada poiščejo.

V ta namen se poslužujejo plehaste cevke, katero v luknjo, ki jo je gosenica iz srede sada na zvonaj naredila. Po ti cevki gosenica na dan prileze in potem se vmori.

Seveda je tako ravnanje le pri posebno dragocenih sadih izpeljivo. Luknja se potem z ilom ali vozkom zamaže in tako sad obrani. Jabelka in gruška na povedani način od gosenice oproščene se potem pravilno dalje razvijajo in lepo dozore.

Spoznati ali je golob samec ali samica.

Primi goloba z obema rokama in poženi ga nekatere krati gori in doli. Samica vzdiguje pri tem poganjanji rep na viš, samec ga pa pobeša navzdol.

Konjerejsko društvo štajersko je sklenolo, da se cesarski žrebeci ne premestijo iz Ormoža k Velikej nedelji; žrebeci imajo v Ormoži dobre hleve; tudi so žrebeci nameščeni pri sv. Tomaži in toraj ni potrebno štacije v Velikej nedelji. Štaciji v Izvancih in Bolehnecih pa bodete združeni v eno in k sv. Juriju na Šavnici prestavljeni. Društvu pristopili so g. Ausserer v Sevnici, Janez Dobovišeč in Fr. Mastujak pri sv. Juriji na južnej železnici.

Dopisi.

Iz Sevnice. (Toča — Potni učitelj brez slovensščine, okrajni zastop.) Letošnji maj je slabo od nas slovo vzela. Kakor po drugod je tudi tukaj blizo nas: Selce toča popolnoma po-